

PREZYDENCJA DLA KULTURY

EUROPEAN
CULTURE
CONGRESS

8-11.09.2011 | EUROPEJSKI
WROCLAW / POLAND | KONGRES KULTURY

Europejski Kongres Kultury to najważniejsze i najbardziej spektakularne wydarzenie Krajowego Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji. W trakcie sześciu miesięcy przewodnictwa Polski w Unii Europejskiej kultura ma stać się równorzędnym tematem, obok gospodarki, kryzysów finansowych, problemów ze źródłami energii. Inicjatorem Kongresu jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, za program odpowiada Narodowy Instytut Audiowizualny. Kongres odbędzie się od 8 do 11 września we Wrocławiu. Zaplanowano w sumie kilkadziesiąt wydarzeń artystycznych, projektów oraz debat, spotkań i dyskusji.

Aldona Machnowska-Góra

Polska od wielu lat buduje swój wizerunek w oparciu o kulturę. Zgodnie z wnioskami z raportu *Polska 2030* głównym tego powodem jest nie tylko jej siła promocyjna, ale także dostrzeżenie potencjału kultury jako narzędzia zmiany społecznej. Dlatego hasło przewodnie Kongresu to *Art for social change* – sztuka jako narzędzie zmiany społecznej. Intelktualne ramy programu wydarzeń we Wrocławiu zostały wyznaczone przez diagnozę zawartą w książce *Kultura w płynnej nowoczesności* Zygmunta Baumana. Obok polityków i akademików do udziału w Kongresie zostali zaproszeni wybitni artyści, m.in. Umberto Eco, Vaclav Havel, Amo Oz, Dorota Masłowska, Krzysztof Penderecki, Andrzej Wajda i Tadeusz Różewicz. Organizatorzy dostrzegli jednak, że już dziś katalizatorem konkretnych zmian społecznych są aktywne i zaangażowane organizacje pozarządowe i społeczne. Dlatego duża część programu została stworzona przez wydarzenia i projekty realizowane przez NGO-sy, czyli organizacje pozarządowe. Jedną z głównych debat poprowadzi zaś nieformalna inicjatywa europejska „A Soul for Europe”.

Masa i wolność

Wydarzenia kongresowe będą się odbywały w kilkudziesięciu miejscach rozsianych po całym Wrocławiu: w instytucjach, centrach kultury, przestrzeni miejskiej (m.in. w Regionalnym Centrum Turystyki Biznesowej, Pawilonie Czterech Kopuł, Wytwórni Filmów Fabularnych, Teatrze Polskim, Kinie Warszawa, willi

Dzieduszyckich). Najważniejsze z nich (inauguracja i uroczyste zamknięcie Kongresu, wykład profesora Baumana czy koncerty duetów Krzysztof Penderecki & Jonny Greenwood i Krzysztof Penderecki & Aphex Tuxin) będzie gościć imponująca Hala Stulecia, budynek zaprojektowany na początku ubiegłego wieku przez Maxa Berga, a wpisany kilka lat temu na *Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego UNESCO*. Sama budowla ma wartość artystyczną i symboliczną, przez twórcę nazywana była Katedrą Demokracji, ponieważ w chwili ukończenia mogła pomieścić imponującą – jak na owe czasy – liczbę 10 tys. widzów.

Kontekst europejski Kongresu będzie dotyczył takich zagadnień i problemów, jak kultura dla integracji, wspólnota kultury, budowanie współczesnej tożsamo-

ści poprzez kulturę, kultura a mechanizmy gospodarki wolnorynkowej. Organizatorzy kładą nacisk na współdziałanie, wszelkiego rodzaju możliwości synergii, ale także współtworzenie i współuczestniczenie. Dlatego wszelkiego rodzaju debaty, spotkania i projekty mają charakter otwarty, może w nich wziąć udział każdy. Kongres odchodzi od formuły dyskusyjowania w wąskim gronie ekspertów i decydentów na rzecz dialogu i współpracy różnych grup.

Debaty będą się toczyły wokół 10 głównych tematów. *Masa kultury – kultura otwarta* – tematem rozważań będzie zmiana paradygmatu twórcy i odbiorcy w kontekście niemal nieograniczonego dostępu do tworzenia i korzystania z dóbr kultury, które daje internet. Dziś każdy może być twórcą, a do owoców jego pracy – czy

tego chce, czy nie – dostęp mają wszyscy. Czy o twórczości w internecie możemy jeszcze mówić w kategorii sztuki, czy już tylko w kategorii popkultury, kultury dla mas? Inny problem dotyczący ogólnego dostępu do treści i ich przetwarzania porusza kolejna debata: *Wikianarchia – wolność w kulturze*. Uczestnicy będą się starali znaleźć rozwiązanie konfliktu pomiędzy interesami autorów i postulatami całkowitego uwolnienia dostępu do dzieł jako dziedzictwa ogólnoludźskiego. Przekonanie o konieczności utrzymywania i wspierania kultury ze środków publicznych rodzi pytanie, czy ten związek przynosi więcej korzyści, czy szkody. Największy i najbogatszy mecenas może mieć wpływ na rozwój kultury, ograniczać jej wolność czy wręcz sterować nią. Tytuł debaty *Niebezpieczne związki – władza a kultura* narzuca się sam.

Obca Europa – czym jest europejskość – czyli kto w Europie jest obcy, a kto swój? Dyskusja będzie dotyczyć nie tylko imigrantów i uchodźców, lecz także wykluczonych we własnym kraju i na własnym podwórku. Wykluczonych ze względu na wiek lub płeć i światopogląd. Recykling w kulturze? Skoro „wszystko już było”, to można tylko korzystać ze sprawdzonych, choć już użytych materiałów. W debacie *Kultura z odzysku – jak przetwarza się idee w sztuce* rozmowa będzie się toczyć wokół fenomenu zjawiska remiksu i związanego z nią ciągłego dyskursu z twórcą.

Bajki robotów – nowa kultura, nowe media, nowa estetyka – ta debata nawiązuje do zbioru opowiadań Stanisława Lema sprzed niemal pół wieku. Zwraca uwagę na wpływ technologii, nowych mediów na sztukę, ale i na tożsamość

odbiorcy, życie i światopogląd zwykłego człowieka. Temat nauki w kulturze, czy może raczej kultury w nauce, zostanie poruszony na spotkaniu pod nazwą *Laboratorium ryzyka – sztuka i nauka. Zagubieni w kulturze – interdyscyplinarność*. Interdyscyplinarność i przerwanie granic między dziedzinami sztuki, a nawet przenikanie z innymi dziedzinami życia czy aktywności stało się faktem. Tylko czy współczesny odbiorca ma szansę nadażyć za tymi zmianami? W jakie kompetencje powinien być wyposażony, żeby zrozumieć współczesne dzieło?

Solo i w duecie

Do głównego przesłania Kongresu nawiązuje debata *Kultura w akcji – kultura dla zmiany społecznej*. Jej uczestnicy będą się zastanawiali, czy kultura może rzeczywiście stać się katalizatorem takich wydarzeń, jakie ostatnio miały miejsce na Bliskim Wschodzie czy w krajach Afryki Północnej. Wokół hasła *Art for social change* osnuto też część programu artystycznego.

Najbardziej atrakcyjne i spektakularne w programie EKK pozycje to specjalnie przygotowane wydarzenia i projekty wybitnych światowych artystów. Szykują się zaskakujące duety. Pierwszy z nich ujrzy światło dzienne w Teatrze Polskim. Na deskach Sceny na Świebodzkim będzie można obejrzeć 8, 9 i 10 września spektakl *Poczekalnia.o*. Tekst, reżyseria i scenografia: Krystian Lupa, opieka literacka: Dorota Maślowska. Inny godny polecenia projekt teatralno-społeczny to *Tęczowa Trybuna 2012* Moniki Strzępki i Pawła Demirskiego, laureatów tegorocznych Paszportów „Polityki”, znanych z ostrych diagnoz socjologicznych.

Zaskakująca współpraca Jonny’ego Greenwooda, gitarzysty zespołu Radiohead, i Aphex Twina, twórcy muzyki elektronicznej, oraz ich inspiracja twórczością Krzysztofa Pendereckiego zaowocuje zaprezentowanymi na Kongresie dwoma prawykonaniami dzieł pisanych specjalnie na tę okazję. Gości zainspirowała kompozycja *Polymorphia* polskiego artysty – utwór, którego 50-lecie prawykonania jest obchodzone w tym roku.

Warte zauważenia są także mniej znane prezentacje, jak chociażby przedstawienie *Mała narracja* Wojtka Ziemińskiego czy koncert brytyjskiego zespołu Stornoway.

W sumie przez cztery dni odbędzie się kilkadziesiąt mniejszych i większych imprez artystycznych prezentowanych zarówno przez znanych i uznanych twórców, jak i niewielkie, niszowe organizacje społeczne i debiutujących artystów.

Po co to wszystko?

Na koniec należy zadać sobie pytanie: po co to wszystko? Czy to tylko „wydarzenia towarzyszące” głównym celom i zadaniom Kongresu: spotkaniu polityków europejskich i ministrów kultury państw europejskich, którzy będą debatować nad rolą kultury w Europie, jej miejscem w budżecie i wśród priorytetów finansowych Unii Europejskiej na następne lata? Być może tak, ale nawet wtedy wsparcie teoretycznych rozważań praktycznymi przykładami wydaje się niezmiernie ważne. Najciekawsze w tej części programu EKK są debaty przygotowane i prowadzone przez inicjatywę „A Soul for Europe”. Ta nieformalna inicjatywa powstała w Berlinie. Została założona przez grupę aktywistów, teraz ma członków w 21 krajach i jest reprezentowana przez grupę roboczą w Parlamencie Europejskim. Tematy debat ASFE to: *Kultura i gospodarka w rozwoju Europy, Europejska Stolica Kultury – model dla Europy, Rola i kierunki rozwoju programów kulturalnych Unii Europejskiej*.

Wszystkie wydarzenia kongresowe są dostępne w pierwszej kolejności dla zaproszonych gości i uczestników Kongresu, którzy posiadają akredytacje. Dla osób niezarejestrowanych, w przypadku wolnych miejsc na wydarzenia objęte rezerwacją, będą obowiązywały bezpłatne wejściówki wydawane w Pawilonie Akredytacyjnym. Pierwszeństwo w zajmowaniu wolnych miejsc będą mieli wolontariusze Kongresu. Informacje: www.culturecongress.eu.

Fot. EKK Wrocław